

Piotr Łasak (red.),
Tożsamość banków wobec rozwoju technologii finansowych,
Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego,
Kraków 2021, ss. 146

I. Informacje wprowadzające i struktura monografii

Monografia naukowa pod redakcją Prof. Piotra Łasaka dotyczy aktualnej i ważnej problematyki w zakresie finansów, jakim jest wpływ rozwoju technologii finansowych na działalność współczesnych banków komercyjnych. Technologie finansowe (FinTech) szczególnie rozwinęły się po globalnym kryzysie finansowym 2007–2009 jako odpowiedź na rosnące regulacje tradycyjnego sektora bankowego zmniejszające dostępność usług bankowych oraz potrzeby klientów obsługi wyłącznie elektronicznej w kanałach zdalnych. Intensyfikacja ich rozwoju to okres pandemii COVID-19, kiedy konsumenci odbywający kwarantannę byli zamknięci w swoich domach i musieli korzystać z usług finansowych za pośrednictwem internetu i telefonu. Technologie finansowe mają zastosowanie szczególnie w bankowości detalicznej, w tym w płatnościach (PayTech), ubezpieczeniach (InsurTech), doradztwie finansowym (*robo-advice*), zarządzaniu finansami osobistymi (PFM), regulacjach (RegTech), nadzorze finansowym (SupTech) i innych. Na tle działalności podmiotów technologii finansowych rodzi się wiele pytań dotyczących relacji, potencjalnej współpracy i wpływu podmiotów FinTech na działalność tradycyjnych instytucji finansowych, w tym banków w kontekście zachowania dotychczasowej lub wykreowania nowej ich tożsamości.

Banki komercyjne w Polsce (i w większości krajów) zarabiają głównie na bankowości detalicznej, dlatego wszelkie konkurencyjne wejścia w ten obszar zagrażają dotychczasowej pozycji banków i ich wynikom finansowym. Problematyka ta jest stosunkowo nowa w polskim piśmiennictwie naukowym, choć są już pierwsze monografie naukowe w tym nurcie badawczym (Szpringer, 2017; Rogowski, 2017; Folwarski, 2017; Nowakowski, 2020; Bani, Pachuca-Smulska i Rutkowska-Tomaszewska, 2020; 2021), nie wliczając coraz większej liczby artykułów w czasopismach naukowych. Całkiem sporo monografii naukowych, a także bardzo dużą liczbę artykułów dotyczących FinTech opublikowanych w czasopismach naukowych oferuje natomiast Czytelnikowi literatura anglojęzyczna. Rozpoznanie stanu zastanego w zakresie literatury przedmiotu stało się dobrym punktem wyjścia do autorskich rozważań w tym zakresie, co zostało zrealizowane w recenzowanej monografii.

Recenzowana monografia to zbiór tekstów autorstwa członków Studenckiego Towarzystwa Ekonomicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (STE UJ) oraz pracowników Instytutu Ekonomii, Finansów i Zarządzania na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Poza wstępem, zakończeniem i spisami tabel, rysunków i schematów monografia zawiera sześć rozdziałów merytorycznych poświęconych następującym zagadnieniom:

1. Współpraca banków i podmiotów FinTech w kontekście typizacji modelu banku (Magdalena Dulewicz).
2. Bankowe i pozabankowe transakcje *prepaid payments* (Magdalena Alicja Kasper).
3. Zastosowanie technologii finansowych w bankach na przykładzie działu księgowości i raportowania (Katarzyna Sambor).
4. Banki cyfrowe jako efekt procesu zmian technologicznych w sektorze bankowym (Alicja Szyszko).
5. Znaczenie finansowania społecznościowego z perspektywy sektora bankowego (Aneta Lipińska).
6. Rola technologii finansowych w usługach bankowych i procesie inkluzji finansowej w Chinach (Piotr Łasak).

Dla ułatwienia percepcji analizowanych treści przez Czytelnika i lepszej ich egzemplifikacji Autorzy wykorzystali liczne grafiki – tabele, schematy, rysunki, co należy ocenić pozytywnie, ponieważ są to głównie autorskie opracowania świadczące o wkładzie twórców w rozwijanie badanych zagadnień. Grafiki te pomagają Czytelnikowi w percepcji omawianych, nie zawsze łatwych zagadnień.

II. Zawartość merytoryczna monografii

Poszczególne rozdziały pracy dotyczą wybranych – zgodnie z zainteresowaniami badawczymi Autorów zagadnień z obszaru technologii finansowych i mają charakter analizy opisowej (deskryptywnej) bez elementu badań własnych i analizy ilościowej z zastosowaniem metod statystycznych. Samą monografię można zaliczyć do nurtu książek przeglądowych, integrujących w pozycję zwartą dotąd rozproszonych treści w różnych źródłach, głównie artykułach naukowych.

Należy podkreślić, że na początku monografii zamieszczono słownik pojęć i skrótów, ze względu na używanie nowych pojęć i wielu nowych skrótów dotyczących technologii finansowych i poszczególnych segmentów FinTech.

W poszczególnych rozdziałach monografii Autorzy starali się pokazać trzy aspekty: wpływ technologii finansowych na poszczególne części modelu operacyjnego banku; mechanizmy przekształcania banków z podmiotów tradycyjnych w podmioty cyfrowe; społeczne aspekty związane z procesami digitalizacji usług bankowych (np. finansowanie społecznościowe, inkluzja finansowa).

Zamierzeniem scalającym poszczególne rozdziały była chęć refleksji nad procesem możliwej utraty tożsamości tradycyjnych banków, będącej skutkiem daleko posuniętego zaangażowania technologii finansowych w działalność tych instytucji.

W rozdziale pierwszym przedstawiono mechanizmy oddziaływania technologii finansowych na model biznesowy i operacyjny banku komercyjnego. Znaczenie tych technologii jest duże, ponieważ przyczyniają się one do podniesienia efektywności działania tych podmiotów. Zgodnie z obowiązującym w literaturze przedmiotu podziałem, model banku został podzielony na części *front-office*, *middle-office* i *back-office*. Każdy z tych obszarów ma swoją specyfikę i w każdym z nich technologie finansowe oddziałują w nieco inny sposób. W rozdziale starano się pokazać,

jak technologie mogą przyczynić się do poprawy sprawności działania oraz efektywności banku komercyjnego. Należy podkreślić, że w tym rozdziale skoncentrowano się wyłącznie na tradycyjnym modelu banku i nie uwzględniono przekształceń tego banku w bank cyfrowy, a także nie rozpatrywano szerzej rozumianego ekosystemu bankowego. Był to celowy zabieg, prowadzący do przybliżenia natury klasycznie rozumianego banku komercyjnego i jego zetknięcia z technologiami finansowymi.

Rozdział drugi został poświęcony tematyce transakcji *prepaid payments*. Szybkie zmiany technologiczne, obecność coraz bardziej zaawansowanych urządzeń mobilnych oraz dążenie do upraszczania wszelkich procesów spowodowały implementację nowych usług transakcyjnych (zarówno procesowych, jak i produktowych), w tym również w obszarze płatności. Szczegółowo omówione zostały schematy płatności bezgotówkowych, jak również postawiono ważne pytania dotyczące mechanizmów rozwoju tych płatności w kontekście zastosowania technologii finansowych. Kluczowym aspektem jest podział na bankowe i pozabankowe transakcje *prepaid payments*.

W rozdziale trzecim uwaga została skupiona na wykorzystaniu technologii finansowych w *back-office* banku. Rozdział ten dotyczy funkcjonowania działów księgowości i raportowania. Przyjęto założenie, że technologie finansowe pozwalają na optymalizację procesów występujących w tym obszarze działania banku. W rozdziale analizowano przykłady zastosowania rozwiązań technologicznych, takich jak: *cloud computing*, *blockchain*, sztuczna inteligencja, a także *big data*, w kontekście wykorzystania ich w *back office* banku.

Czwarty rozdział jest przejściem od tradycyjnego banku do modelu banku cyfrowego. Zwrócono uwagę, że podmioty te w coraz większym stopniu konkurują z tradycyjnymi bankami, a oferowane innowacyjne rozwiązania cyfrowe stanowią dla nich duże wyzwanie. Celem rozdziału jest dokonanie klasyfikacji banków cyfrowych, a także mechanizmów ich powstawania. W rozdziale przedstawiono konkretne przypadki banków cyfrowych, zarówno z krajów wysoko rozwiniętych, jak i z rynków rozwijających się.

Rozdział piąty to wyjście poza strukturę organizacyjną banku i perspektywa wpływu finansowania społecznościowego na sektor bankowy. W czasie, gdy trwają procesy cyfryzacji sektora finansowego, finansowanie społecznościowe odgrywa coraz większą rolę. Zwrócono uwagę, że taka forma dotyczy nie tylko indywidualnych klientów banków, lecz także jest adekwatna dla podmiotów gospodarczych. Istotnym jest jednak, że finansowanie społecznościowe jest zmechanizmem wzmacniającym funkcjonowanie tradycyjnego sektora bankowego, ale może też stanowić pewne wyzwania dla tego sektora.

Rozdział szósty to studium przypadku, przedstawiające znaczenie technologii finansowych w rozwoju sektora bankowego i finansowego w Chinach. Zwrócono w nim szczególną uwagę na proces inkluzji finansowej w tym kraju. Dzięki technologii finansowej duża część chińskiego społeczeństwa może po raz pierwszy skorzystać z usług bankowych. Stwarza to wiele możliwości rozwojowych zarówno dla gospodarstw domowych, jak i małych i średnich przedsiębiorstw. Można przyjąć założenie, że technologia finansowa już na stałe zmieni chiński rynek finansowy. Znaczenie poruszanych w tym rozdziale zagadnień wynika z faktu, że chiński model rozwoju rynku finansowego może w przyszłości stać się wzorem do rozwoju rynków finansowych i sektora bankowego w wielu innych krajach rozwijających się.

III. Strona formalna monografii

Strona formalna monografii nie budzi zastrzeżeń. Autorzy tekstów posługują się specjalistycznym branżowym słownictwem, właściwym dla tekstów naukowych w tym obszarze badawczym.

IV. Wnioski końcowe

Recenzowana monografia dotyczy ważnej problematyki w ramach nauk finansowych, jakim są technologie finansowe (FinTech) w kontekście ich wpływu na sektor bankowy w różnych obszarach. Poprzez wykonanie solidnych studiów literatury przedmiotu Autorzy rozpoznali stan wiedzy zastanej w obszarze zainteresowań i stawiają krok naprzód, formułując własne opinie, sądy i spostrzeżenia. Recenzowana monografia jest wartościowym, treściwym i opartym na solidnych podstawach teoretycznych opracowaniem, które spotka się z zainteresowaniem studentów, naukowców, przedstawicieli sektora FinTech oraz klientów tych instytucji. Może być jednocześnie punktem wyjścia do dalszych, pogłębionych badań obszarowych lub holistycznych studiów nad relacją między tradycyjnymi bankami a podmiotami sektora FinTech.

Bibliografia

- Bani, E., Pachuca-Smulka, B. i Rutkowska-Tomaszewska, E. (red.). (2021). *Public and Private Law and the Challenges of New Technologies and Digital Markets. Volume II. Legal Aspects of FinTech*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Bani, E., Pachuca-Smulka, B. i Rutkowska-Tomaszewska, E. (red.). (2020). *Public and Private Law and the Challenges of New Technologies and Digital Markets. Volume I. Regulatory Challenges*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Folwarski, M. (2017). *Sektor FinTech na europejskim rynku usług bankowych*. Warszawa: Poltext.
- Nowakowski, M. (2020). *Technologia, finanse, regulacje. Praktyczny przewodnik dla sektora innowacji finansowych*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Rogowski, W. (red.). (2017). *Regulacje finansowe. FinTech – nowe instrumenty finansowe – resolution*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Szpringer, W. (2017). *Nowe technologie a sektor finansowy. FinTech jako szansa i zagrożenie*. Warszawa: Poltext.

dr hab. Krzysztof Waliszewski, prof. UEP

Instytut Finansów

Katedra Pieniądza i Bankowości

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

ORCID: 0000-0003-4239-5875

E-mail: Krzysztof.waliszewski@ue.poznan.pl